

Ember volt az urak között

A SZEGÉNYEK SZÓSZÓLÓJA

VÁLASZTÁS KISPESTEN 1936-BAN

Miért küzdött, milyen módszerekkel próbálkozott céljait megvalósítani egy becsületos, haladó gondolkodású, választóit híven képviselő városi tanács tag — *harminc évvel ezelőtt?*

A szegények orvosa, dr. Jahn Ferenc, az egykori Kispeszt város képviselőtestületének tagja nem válaszolhat személyesen — *megölték a fasiszták.* De küzdelmeire még ma is sokan emlékeznek Kispesztben, jegyzőkönyvek, tanulmányok őrzik: hogyan harcolt, dolgozott városa fejlődéséért.

78 százalék nem szavazhatott

Az 1936-os választásokon jutott be a városi vezetőségbe. Addig is sokat tett már a kispesti munkásokért; ingyen gyógyította, segítette őket. Az illegális KMP ekkor adta ki a jelszót: minden legális fórumot fel kell használniuk a kommunistáknak. Így jelölték Jahn doktort városatyának, méghozzá szociáldemokrata lista élén, s ezt az utóbbiak is elfogadták, mert olyan népszerű volt, hogy az ő révén biztosították a lista többi tagjának bejutását is.

A harmincas évek Kispesztjét 62 ezren lakták. Város volt — *városi feltételek nélkül.* Hiányzott a csatornázás, nem volt fürdő, nem volt egyetlen fásított tér; kövezet

csak két mellékutcának jutott (itt éltek a főbb tisztviselők), az OTI-rendelő 3 szobából állott csupán. A Cséri-telepre hordott fővárosi szemét itt már nyitott kocsikban utazott, terjesztve a járványokat.

És a választók? A doktor támogatóinak, a *munkásembereknek 78 százaléka nem szavazhatott.* Olyan feltételeket állítottak eléjük — hat-évi egyhelyben lakás, Kispesztben fizetett adó stb. — amelyeket nem teljesíthettek. Jahn doktorra azonban, a durva választási módszerek ellenére, olyan egyöntetűen szavaztak, hogy *nagy fölényrel győzött.* És ezzel új korszak kezdődött a kispesti városházán. Véget értek az álmos, bólogató ülések, az ifjú doktor felrázta a csak magukkal törődő városatyákat, s a terem hangos viták színhelye lett. Mindenekelőtt nyilvánosság elé akarta vinni a város ügyeit, ezzel közvéleményt teremteni követeléseinek. Ez sikerült is: az addig üres karzatokra betódult a nép, s hangos ovációval fogadta Jahn doktor interpellációit.

A követelések

Milyen követeléseket terjesztett elő a város fájó sebeit jól ismerő orvos? Ma már hihetetlenül hangzanak, végtelen messzeségből.

— Ne szeméttel töltsék fel a téglagyári gödröt, hanem száraz salakkal, mert a szemét súlyos járványt terjeszt — mondta.

A polgármester: — De a szemét gazdaságos!

— Emeljék fel a gyermeknyaraltatási költségeket!

Válasz: — Nincs rá fedezet!

— Az inségesek már hajnali két órakor sorbaállnak munkajegyért, mégsem jut mindenkinek munka...

— A munkaképtelenek minden segítség nélkül tengődnek. A temető mellé kilakoltatottaknak ivóvizük sincs: eltiltották őket a városi víz használatától!...

A költségvetést Jahn doktor nem fogadta el, mert követeléseit — bölcsődék, napkőzik (a téglagyárba például az anyák magukkal vitték gyermekeiket a munkába és fákhoz kötötték őket, mint az állatokat), nyilvános betegdondozók, iskolaorvosi intézmény, munkás-sporttelep, csecsemővédelem, ingyenes tbc-röntgen — elutasították,

s így a minimális törekvést sem látta az egészségügyi és a szociális feladatok teljesítésére.

Felszólalás a díszülésen

Küzdött például azért, hogy a tanoncbizottságba ne papot, hanem *iparosembert* válasszanak; hogy a katolikus legényegylet patronálására szánt összegeket *szociális* célokra költse. Legszerényebb, s legsürgősebb kívánságai sem teljesültek. Nem tudta elérni, hogy jászóteret — egyetlen Kispesztben! — építsenek a régi vághíd helyén levő üres telepen...

De nem elégedett meg az interpelláció módszerével. 1937 tavaszán rengeteg kutatás, munka, anyagi áldozat árán nagy visszhangot keltő kiállítást szervezett *Kispeszt szociográfiája* címmel a városháza nagytermében. A cél: felhívni a figyelmet Kispeszt bajaira — sikertült. Tülságosan jól. A belügyminiszter bezáratta a kiállítást.

E terveknek sok ellenséjük volt a tanácsban. Nem csoda. Eppen egy másik orvos — a későbbi fasiszta Tóth doktor, aki nem a nép bizalmából lett képviselő, hanem mert virilista volt — gáncsolta el a legfontosabb tennivalókat. Amikor például a főbb utcák csatornázási költségvetését tárgyalták, Tóth *felszólalt a csatornázás ellen.* „Ha tizen-nyolc évig tudunk rá várni, akkor már várjuk meg a villámháború végét.” (1940-et írtak.) Ő tiltakozott azért is, hogy járványkórházba viszik a fertőző betegeket. „Sokba kerül a mentőautókba a benzin, és különben is így csappan a magánpraxis!”

Ilyen emberek közt küzdött a fiatal kommunista orvos. És nem ismerte a félelmet. Az újonnan kinevezett alispán, a hírhedt nyilas Endre László tiszteletére rendezett díszülésen egyedül ő zavarta meg az öntelt beszédek, a hazug önnünneplés mámorát, s arról beszélt, hogyan emelkedik a tbc-s és tifuzos betegek száma. S megkérdezte azt is — hihetetlen vakmerőség! — hogy a nyilasok erőszakosságai ellen mit szándékozik tenni a polgármester?!

Sohasem saját érdekeiért, mindig másokért harcolt, mint orvos és mint Kispeszt városi képviselőtestületének tagja. A kettőt, korai és erőszakos haláláig — nem is tudta különválasztani.

Lukács Teréz